

Umelá inteligencia (AI) a digitálne technológie nielen menia a budú meniť spôsob práce, komunikácie a zábavy, ale sa vyvíjajú veľmi rýchlo a prinášajú viaceré riziká. Tradičné štruktúry, o ktoré sa opiera naša spoločnosť a hospodárstvo, sa menia. Slovenská ekonomika nie je výnimkou a stojí pred výzvou zásadnej transformačnej zmeny. Pre Slovensko v súčasnej globálnej súťaži je dôležité, aby túto príležitosť uchopilo, vo svojom prístupe vytvorenia AI ekosystému excelencie a dôvery vychádzalo z Európskeho prístupu založeného na európskych

hodnotách¹ a nasledovalo ho, investičnými a regulačnými aktivitami vytvorilo významný priestor na výskum, vývoj a nasadenie umelej inteligencie.

Odporúčania Slovenského centra pre výskum umelej inteligencie – slovak.AI predpokladajú odpolitizovanie vedy, výskumu a vývoja nových technológií, definovanú jasnú víziu, cieľ a inštitucionálny rámec pre vedu, výskum a vývoj nových technológií prepojenú na potreby spoločnosti a slovenského priemyslu.

1 Vytvorenie politicko-odborného inštitucionálneho rámca pre umelú inteligenciu

- obnoviť pozíciu Digitálneho lídra Slovenska, ktorý sa bude výrazne zameriavať na umelú inteligenciu a bude pôsobiť ako zodpovedný gestor verejnej správy pre oblasť umelej inteligencie
- vytvoriť inštitút pre výskum, inovácie a expertízy AI a súvisiacich technológií postavený na kombinácii verejných a súkromných zdrojov, ktorý bude:

- > pomáhať pri dosahovaní excelencie vo výskume, vývoji a nasadzovaní umelej inteligencie naprieč pracoviskami výskumných univerzít a firiem,
- > koordinovať aktivity v oblasti umelej inteligencie,
- > navrhovať a konkretizovať stratégiu pre grantové výzvy pre podporu inteligentných riešení,
- > prepájať existujúce tímy najmä vo výskumných univerzitách a firmách,
- > vytvárať a podporovať virtuálne laboratória a partnerstvá,
- > slúžiť ako referencia excelencie v umelej inteligencii na Slovensku pre Európu a svet

2 Posilnenie vedy a inovácií a prepojenie akademického a súkromného sektora

- zrýchliť prístup a významne navýšiť objem investícií do výskumu a vývoja AI a súvisiacich technológií, predovšetkým takých, ktoré majú potenciál významne prispieť k vedeckej excelencii a udržateľnej konkurencieschopnosti rastu Slovenska, vytvoriť schémy pre zapojenie súkromného sektora
- výrazne finančne podporiť aktivity slovenských subjektov, ktoré preukážu svoju excelenciu pri získavaní grantov na Európskej úrovni, napr. dofinancovaním získaného grantu
- posilniť systematické aktivity smerom k definovaniu stratégie Slovenska pre dáta (v súlade s Európskou stratégiou pre dáta²), zlepšiť prístup k dátam a k výpočtovej infraštruktúre

- systematicky podporovať ľudský kapitál vo vede a výskume, stimulovať excelenciu realizovaním finančnej podpory výskumných excelentných tímov tak, aby sa vytvorili podmienky na ich lepšie prepájanie s priemyslom a začlenenie do Európskeho a svetového priestoru.
- systematicky podporovať získavanie špičkových expertov zo zahraničia (krátkodobé stáže na univerzitách, ale aj pre dlhodobé pôsobenie na Slovensku) a v tej súvislosti výrazne zjednodušiť procesy pre zamestnávanie expertov zo zahraničia najmä z tretích krajín
- podporovať investície súkromných spoločností (aj zo zahraničia) do výskumných aktivít v oblasti umelej inteligencie na Slovensku, resp. špecificky podporovať vznik výskumných laboratórií vo firmách a prepájať ich s akademickým sektorom
- rozdeliť investície do dvoch prúdov: (i) disruptívne, vysokorizikové technológie s cieľom podpory excelencie v dlhodobom horizonte, (ii) technológie blízko nasadenia, ktoré umožnia slovenským firmám využiť už dnes dostupné a nasadzované nástroje umelej inteligencie

3 Definovanie prioritných tém a sektorov pre Slovensko

- na základe analýzy definovať malý počet priorít/ sektorov, z ktorých každý sa bude zaoberať veľkou spoločenskou výzvou alebo vedeckou oblasťou (napr.

znižovanie korupcie nasadením umelej inteligencie ako spoločenská výzva a spracovanie prirodzeného jazyka, slovenčiny, kde je úloha lokálneho výskumu v spolupráci s lokálnymi firmami nezastupiteľná ako vedecká oblasť), priority musia vyplývať z deklarovaných potrieb existujúceho priemyslu a zároveň z očakávaných technologických trendov, ktoré budú meniť štruktúru slovenského hospodárstva s cieľom udržateľnej konkurencieschopnosti

4 Zlepšovanie zručností

- zreformovať vzdelávací systém tak, aby vytvoril zo Slovenska regionálne centrum talentu, podporiť výučbu STEM predmetov na základných a stredných školách s dôrazom na matematiku a obnovenie povinnej maturity z matematiky

- posilňovať vzdelávanie expertov zamerané na nové prelomové technológie, dbať aj na ich prepojenie so spoločensko-vednými a humanitnými disciplínami
- podporovať internacionalizáciu vo vzdelávaní expertov
- podporovať vzdelávanie pracovníkov firiem, učiteľov základných, stredných a vysokých škôl v oblasti umelej inteligencie a súvisiacich technológií
- budovať povedomie o umelej inteligencii čo najširšie naprieč vzdelávacím prostredím ako aj u širokej verejnosti

5 Posilnenie nasadenia umelej inteligencie

- zabezpečiť dobrý prístup k novým technológiám, dátam a výpočtovej infraštruktúre a pomôcť ich nasadzovaniu, najmä pre malé a stredné podniky a startupy

- posilnenie prepojenia technologických malých a stredných podnikov s lokálnym priemyslom

6 Vytvorenie motivačného regulačného rámca

- vytvoriť motivujúci regulačný rámec pre vedu, výskum, vývoj a nasadenie umelej inteligencie založený na etických princípoch, opatrenia by mali smerovať nielen k vzniku nových právnych úprav, ale aj k odbúraní prekážok pre vývoj a nasadzovanie umelej inteligencie v existujúcich zákonoch a vyhláškach a pri jej zavádzaní v praxi

- stimulovať vedenie intenzívneho dialógu o príležitostiach a rizikách umelej inteligencie tak, aby slovenská spoločnosť pozitívne a kriticky prijímala zavádzanie prvkov umelej inteligencie do výrobných procesov a iných sektorov spoločnosti a bola schopná aktívne riešiť aj sprievodné spoločenské negatíva a riziká
- vytvoriť na Slovensku odbornú komisiu zloženú zo zástupcov odbornej verejnosti, akadémie a štátu pre reguláciu umelej inteligencie pri Úrade vlády alebo v rámci Úradu podpredsedu vlády pre investície a informatizáciu